

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-309/05-25

Datum: 15. 5. 2008

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi dr. Petra Čeferina, Grosuplje, ki ga zastopa Odvetniška družba Čeferin, o. p., d. n. o., Grosuplje, na seji 15. maja 2008

odločilo:

Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. I Kp 1010/2004 z dne 3. 2. 2005 v zvezi s sklepom Okrožnega sodišča v Ljubljani št. III K 49/2003 z dne 19. 3. 2004 se zavrne.

Obrazložitev

A.

1. Okrožno sodišče je z izpodbijanim sklepom po prvem odstavku 78. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94 in nasl. – v nadaljevanju ZKP) kaznovalo pritožnika kot zagovornika v kazenskem postopku zaradi žalitve izvedencev z denarno kaznijo v znesku 150.000 SIT. Pritožnik je na glavni obravnavi označil delo sodnih izvedencev, ki sta podala izvedenski mnenji, z izrazi: "neosmišljeno nakladanje", "izvedenčevi umotvori", "strokovna šibkost izvedencev", "psihiater si je pomagal s psihološkimi metodami, ki jih absolutno ne razume", "psiholog z zastarelimi psihološkimi metodami iz kamene psihološke dobe ter neznanstvenim psihodinamskim konceptom". Prvostopenjsko sodišče je ocenilo, da gre za žaljive vrednostne ocene izvedencev in za negativno vrednostno sodbo o strokovnosti izvedencev za opravljanje izvedenske funkcije. Sodišče meni, da v strokovno znanje izvedencev psihiatra in psihologa, ki sta vpisana v imenik izvedencev pri Ministrstvu za pravosodje, ne more dvomiti. Pritožnikov odnos do dela izvedencev je po presoji prvostopenjskega sodišča podcenjevalen in naj bi žalil njuno človeško dostojanstvo.

2. Višje sodišče je z izpodbijanim sklepom zavrnilo pritožnikovo pritožbo kot neutemeljeno. Ocenilo je, da izrazi, ki jih je odvetnik uporabil, pomenijo žaljivo vrednostno oceno in s tem napad na čast in dobro ime izvedencev, ker izražajo prezir in zaničevanje ter nespoštovanje človeškega dostojanstva drugega ter so nevredni poklica, ki ga odvetnik opravlja. Zato ni sprejelo razlogov pritožnika, po katerih naj bi z njimi želel le opozoriti na nevzdržnost in lahkotnost podajanja mnenj, ker bi to odvetnik "lahko storil na nešteto drugih sprejemljivih načinov". Po mnenju Višjega sodišča prvostopenjska odločitev nima zastraševalnega

pomena in ne pomeni grobega posega v ustavno pravico do svobode izražanja in v pravico do obrambe, ker je v kazenskem postopku sodišče dolžno zavarovati svojo avtoriteto, pa tudi osebno dostojanstvo drugih procesnih udeležencev na podlagi prvega odstavka 78. člena ZKP.

3. Pritožnik zatrjuje, da sta sodišči z izpodbijanima sklepoma posegli v njegovo pravico do svobode izražanja iz 39. člena Ustave, ki jo varuje tudi 10. člen Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP). Pritožnik naj bi zgolj izražal svoje upravičeno in obrazloženo mnenje o strokovni usposobljenosti izvedencev. Mnenje naj bi bilo podano na glavni obravnavi z namenom čim bolj učinkovite obrambe, ki mora biti stranki zagotovljena v skladu z 29. členom Ustave in s 6. členom EKČP. Ker je pravica obdolženca do obrambe ena najpomembnejših pravic, ki ju zagotavljata Ustava in EKČP, naj bi bilo izražanje takšnega mnenja še posebej zavarovano. Pritožnik meni, da sta sodišči posegli v njegovo pravico do svobode izražanja, ne da bi bil ta poseg nujen v demokratični družbi. Sklicuje se na sodbo v zadevi Nikula proti Finski,¹ v kateri naj bi Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) sprejelo stališče, da 10. člen EKČP ščiti ne le vsebino idej, ampak tudi obliko, v kateri so izražene, in da je pravica do svobode izražanja elementarni del pravice do obrambe, brez katere ni poštenega sojenja. Pritožnik meni, da sta izpodbijani sodni odločbi, sklicujoč se na razliko, na katero je ESČP opozorilo v navedeni sodbi glede tožilca in sodnika v postopku, neustavni tudi zato, ker je pritožnik kritiziral le neustrezno in nestrokovno delo izvedencev, ni pa žalil sodišča, kar bi upravičevalo hujši poseg v njegovo pravico do svobode izražanja. Varovanje njune časti in dobrega imena bi izvedenca lahko zavarovala z vložitvijo zasebne tožbe zoper pritožnika po 169. členu Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 63/94 in nasl. – v nadaljevanju KZ), kar naj bi bil blažji poseg v njegovo pravico do svobode izražanja. Meni, da to ni bila naloga razpravljajočega sodišča.

4. Pritožnik opozarja še na to, da bi v primeru kaznivega dejanja po 169. členu KZ izvedenca morala dokazati vse znake tega kaznivega dejanja, pri čemer je po tretjem odstavku 169. člena KZ izključena protipravnost za dejanja, ki imajo sicer vse objektivne znake razžalitve, če gre za obrambo kakšne pravice ali varstva upravičenih koristi v kakršnemkoli postopku ali sporu. Ker naj bi v tem postopku zagovornik zgolj zagotavljal varstvo upravičenih koristi svoje stranke, ki je bila obtožena kaznivega dejanja umora, za katero je zagrožena kazen tridesetih let zapora, bi moral biti za kaznivost podan namen zaničevanja (*dolus coloratus*), da bi sploh lahko govorili o kaznivem dejanju razžalitve. Pritožnik kot zagovornik pa tega namena ni imel. Predlaga, naj Ustavno sodišče razveljavi izpodbijana sklepa ter vrne zadevo v novo odločanje.

5. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo 23. 10. 2007 sprejelo v obravnavo.

B. – I.

6. Pritožnik zatrjuje, da mu je bila s kaznovanjem zaradi žalitve izvedencev kršena pravica do svobode izražanja med izvajanjem dolžnosti zagovornika obdolženca v kazenskem postopku.
7. Ustavno sodišče je v odločbi št. U-I-145/03 z dne 23. 6. 2005 (Uradni list RS, št. 69/05 in OdlUS XIV, 62) ocenjevalo ustavnost 109. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list

¹ Nikula proti Finski, sodba z dne 21. 3. 2002.

RS, št. 26/99 in nasl. – v nadaljevanju ZPP),² ki ureja kaznovanje zaradi žalitev v pravnem postopku. Ocenilo je, da izpodbijana ureditev, ki je namenjena varovanju zaupanja v sodstvo, ni v neskladju z Ustavo. Poudarilo je, da je izvrševanje svobode govora (tako glede ustnih navedb kot tudi glede pisnih vlog) v položaju stranke (ali njenega zastopnika ali pooblaščenca) pred sodiščem v funkciji učinkovitega izvrševanja ustavnih procesnih jamstev. Zato je očitek o neskladnosti izpodbijane ureditve s prvim odstavkom 39. člena Ustave presojalo v okviru ocene skladnosti zakonske ureditve z 22. členom Ustave. Sprejelo je stališče, da ta prepoved pomeni, ko gre za odvetnikove izjave, ki jih daje pri zastopanju stranke v konkretni zadevi pred sodiščem, način uresničevanja³ pravice iz 22. člena Ustave in ne njene omejitve. Vendar je hkrati navedlo, da mora sodišče, ki se odloča za uporabo določbe o kaznovanju zaradi žalitve, skrbno pretehtati, ali gre pri kritičnih in morda ostrih izjavah za dopustno izvrševanje pravice do izjavljanja, kajti če v konkretni zadevi sodišče teh vidikov ne upošteva v zadostni meri, gre lahko za omejitev pravice do izjavljanja. "Pri tem je po eni strani treba upoštevati, da okoliščina, da gre za izjavljanje, ki je dano ob priložnosti obrambe pravic pred sodiščem, govori v prid večje tolerance. Vendar pa je po drugi strani treba upoštevati poseben pomen, ki ga ima zaupanje v sodstvo in spoštovanje avtoritete sodišč za to, da sodna veja oblasti lahko uresniči svoje naloge."⁴

8. Po sprejeti odločitvi o ustavnosti 109. člena ZPP je Ustavno sodišče z odločbo št. Up-150/03 z dne 12. 10. 2005 (Uradni list RS, št. 101/05 in OdlUS XIV, 100) presojalo sklep sodišča o kaznovanju odvetnice, ki je v pritožbi žalila sodišče. Sklicevalo se je na svoja stališča iz odločbe št. U-I-145/03 in poseg v pritožnično pravico do svobode izražanja iz prvega odstavka 39. člena Ustave presojalo v okviru pravice iz 22. člena Ustave. Ob ugotovitvi, da je sodišče upoštevalo izhodišča iz citirane odločbe in ustrezno presodilo, ali so bile navedbe pritožnice potrebne z vidika učinkovite obrambe pravic pred sodiščem in ali je zato šlo za upravičeno izvrševanje pravice do obrambe pred sodiščem, je ocenilo, da odločitev o nedopustnosti žaljivih izjav ne posega prekomerno v pritožnično pravico iz prvega odstavka 39. člena Ustave.

9. V tem primeru gre enako kot v primeru iz odločbe št. Up-150/03 za primer uporabe zakonske določbe, ki dopušča kaznovanje odvetnika za žaljive vloge.⁵ Vsekakor je treba

² Člen 109 ZPP se je ob presoji Ustavnega sodišča glasil:

"Pravno sodišče kaznuje po določbah tretjega do sedmega odstavka 11. člena tega zakona tistega, ki v vlogi žali sodišče, stranko ali drugega udeleženca v postopku." S citirano odločbo je Ustavno sodišče razveljavilo peti do sedmi odstavek 11. člena ZPP in delno tretji odstavek navedenega člena, medtem ko je ocenilo, da 109. člen ZPP ni v neskladju z Ustavo.

³ Drugi odstavek 15. člena Ustave.

⁴ Točka 13 obrazložitve citirane odločbe.

⁵ Člen 78 ZKP se glasi:

"(1) Sodišče kaznuje z denarno kaznijo zagovornika, pooblaščenca, zakonitega zastopnika, oškodovanca, zasebnega tožilca ali oškodovanca kot tožilca, če v vlogi ali govoru žali sodišče ali koga, ki sodeluje v postopku. Denarna kazen znaša najmanj eno petino zadnje uradno objavljene povprečne mesečne neto plače v Republiki Sloveniji na zaposleno osebo, in največ trikratni znesek te plače. Sklep o kaznovanju izda preiskovalni sodnik oziroma senat, pred katerim je bila dana žaljiva izjava, če je žalitev zapisana v vlogi, pa sodišče, ki naj o njej odloči. Zoper ta sklep je dovoljena pritožba. Če državni tožilec ali tisti, ki ga zastopa, koga žali, se o tem obvesti pristojni državni tožilec. O kaznovanju odvetnika oziroma odvetniškega kandidata se obvesti odvetniška zbornica.

(2) Kaznovanje po prejšnjem odstavku ne vpliva na pregon in izrek kazni za kaznivo dejanje, ki je bilo storjeno z žalitvijo."

upoštevati, da je odvetnikova svoboda izražanja, ko opravlja vlogo zagovornika obdolženca v kazenskem postopku, v funkciji obdolženčeve pravice do obrambe. V kazenskem postopku je pravica do izjavljanja iz 22. člena Ustave še posebej zagotovljena kot specialna človekova pravica v 29. členu Ustave, ki ureja pravna jamstva v kazenskem postopku. Slednji človekovi pravici pripadata stranki v postopku in ne njenemu odvetniku in ugotovitev kršitve teh človekovih pravic bi lahko zahtevala le stranka, ne pa v svojem imenu njen odvetnik. V tej ustavni pritožbi pa je pritožnik odvetnik, ki ne uveljavlja, da je bila z odločitvijo sodišč kršena pravica njegove stranke, temveč da je bila kršena njegova človekova pravica, ki jo je izvrševal v funkciji obrambe svoje stranke. Ta pravica pa ne more biti druga kot odvetnikova pravica do svobode izražanja iz prvega odstavka 39. člena Ustave, ki se izvršuje na poseben način v okviru sodnega postopka. Ko je tako, pa posebnost tega položaja zahteva, da izvrševanje odvetnikove vloge, ko uresničuje pravico iz 22. člena oziroma 29. člena svoje stranke, ne more imeti za posledico tega, da je lahko njegova pravica do svobode izražanja kršena le tedaj, ko je mogoče poprej ugotoviti tudi kršitev 22. člena oziroma 29. člena Ustave. Zato Ustavno sodišče spreminja svoje stališče iz odločbe št. Up-150/03, po katerem lahko morebitno kršitev odvetnikove pravice do svobode izražanja presoja le v okviru spoštovanja pravic iz 22. oziroma 29. člena Ustave. Okoliščina, da odvetnik v sodnem postopku izvršuje svojo pravico do svobode izražanja prav in samo zaradi tega, ker zastopa stranko, je nadvse pomembna pri presoji dopustnosti posega v odvetnikovo pravico iz prvega odstavka 39. člena Ustave, vendar ne more pomeniti tega, da zaradi nje Ustavno sodišče ne bi presojalo, ali je bila z odločitvama sodišč o kaznovanju odvetnika kršena njegova pravica do svobode izražanja.

10. Po prvem odstavku 39. člena Ustave je zagotovljena svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. EKČP varuje svobodo izražanja v prvem odstavku 10. člena in jo opredeljuje kot svobodo mišljenja ter sprejemanja in sporočanja obvestil in idej brez vmešavanja javne oblasti in ne glede na meje. V drugem odstavku tega člena določa, da izvrševanje teh svoboščin vključuje tudi dolžnosti in odgovornosti, zaradi česar je lahko podvrženo obličnostnim pogojem, omejitvam ali kaznim, ki jih določa zakon in ki so nujne v demokratični družbi, med drugim za zavarovanje ugleda ali pravic drugih ljudi in za varovanje avtoritete in nepristranskosti sodstva. Ker ustavno varstvo pravice do svobode izražanja in možnosti njenega omejevanja obsega tudi varstvo, ki ga zagotavlja 10. člen EKČP, je Ustavno sodišče pritožnikova zatrjevanja obravnavalo z vidika prvega odstavka 39. člena Ustave.

11. Pravica do obrambe, posebej njen vidik iz prve in druge alineje 29. člena Ustave, je elementarna za učinkovito obrambo obdolženca. Tudi kazenski postopek je sodni postopek, za katerega je po naravi stvari nujno, da sta način oziroma oblika opravljanja procesnih dejanj, v ta okvir pa sodi tudi izjavljanje pred sodiščem, urejena in podvržena določenim formalnim in oblikovnim zahtevam.⁶ V tem pogledu je posebnega pomena za obrambo obdolženca prav dejstvo, da ima na razpolago kvalificiranega zagovornika, ki ima znanje in sposobnosti, da sodeluje v sodnem postopku,⁷ v katerem bo obdolžencu zagotovljeno

⁶ Tako Ustavno sodišče že v odločbi št. U-I-145/03, točka 6 obrazložitve.

⁷ Tudi ESČP je v sodbi Nikula proti Finski izrecno poudarilo pomen odvetnikovega nastopanja v sodnem postopku: "Sodišče ponovno ugotavlja, da imajo odvetniki, zaradi svojega posebnega položaja, osrednje mesto v delovanju sodnega sistema kot posredniki med javnostjo in sodišči. Takšen položaj pojasnjuje običajne omejitve, ki veljajo za obnašanje članov Zbornice. Poleg tega morajo sodišča – poroki pravičnosti, ki imajo temeljno vlogo v pravni državi – uživati zaupanje javnosti. Upoštevajoč ključno vlogo odvetnikov na

pošteno sojenje. Zato sodišče s kaznovanjem odvetnika ne sme poseči v obdolženčevo pravico do obrambe. Tak poseg bi bil zaradi njegove neskladnosti s pravnimi jamstvi iz 29. člena Ustave nedopusten. To mora imeti sodišče ob uporabi prvega odstavka 78. člena ZKP ves čas pred očmi.

12. Naloga sodišč in razpravljajočega sodišča je, da usmerjajo postopek tako, da se zagotovi primerno ravnanje strank in poštenost postopka – bolj kot da bi v naslednjem postopku presojali primernost strankinih izjav v predhodnem postopku.⁸ Vendar to ne pomeni, da je odvetnikova svoboda izražanja, ko nastopa kot zagovornik obdolženca v kazenskem postopku, povsem neomejena.⁹ Prav zaradi tega, ker nastopa v sodnem postopku in je njegova pravica do svobode izražanja namenjena varovanju pravic drugih, je omejena bolj, kot je lahko omejena pravica do svobode izražanja katerega koli posameznika na javnem mestu. Odvetnika namreč omejujeta to, da nastopa v postopku, ki je formaliziran in kot tak poteka na racionalni ravni, ter njegova profesionalna etika.¹⁰ Odvetnik lahko podaja krepke in ostre kritike, vendar mora njegova argumentacija pri varovanju interesov njegove stranke ostati na ravni razumne argumentacije, žalitvam, ki so obremenjene s čustvenim nabojem, med njimi ni mesta. Razumljivo je, da je prag tolerance, ki jo lahko dopusti sodišče, ko gre za obrambo obdolženca, ki je obtožen hudega kaznivega dejanja, za katerega je zagrožena stroga kazen, višji kot sicer, vendar odvetnik ne sme preseči skrajnih meja te tolerance. Če to stori, je prav, da sodišče zavaruje druge vrednote,¹¹ in sicer zaupanje v sodstvo in ugled ter avtoriteto sodstva, ki zagotavlja, da ima javnost spoštovanje do sodišč in zaupanje, da zmorejo uresničiti vlogo, ki jo imajo v pravni državi. Varstvo avtoritete sodišča se nanaša na zavest, da so sodišča tisti forum, ki je namenjen reševanju sporov oziroma za odločanje o krivdi ali nedolžnosti, pri čemer je pomembno, da sodstvo v veliki meri uživa zaupanje javnosti, da je to funkcijo sposobno izpolniti.¹² Navedeno je ustavno dopusten razlog za omejevanje odvetnikove pravice do svobode izražanja. Kot je Ustavno sodišče poudarilo že v odločbi št. U-I-145/03, ne gre za to, da bi bil institut kaznovanja za žaljive vloge temeljni način zagotavljanja ugleda in avtoritete sodstva, je pa dodatni (in podrejeni) pripomoček, ki

tem področju, je upravičeno pričakovati, da bodo prispevali k ustreznemu delovanju sodnega sistema, tako da se ohrani zaupanje javnosti vanj." (točka 45)

⁸ Tako tudi ESČP v sodbi Nikula proti Finski; točka 53.

⁹ Tako tudi ESČP v sodbi Nikula proti Finski: "Sodišče ne izključuje možnosti, da bi v določenih okoliščinah poseg v zagovornikovo svobodo izražanja med postopkom lahko sprožil vprašanje v zvezi s 6. členom Konvencije glede pravice obtožene stranke do poštenega postopka. 'Enakost orožij' in drugi dejavniki pravičnosti zato prav tako govorijo v prid svobodne in celo ostre izmenjave argumentov med strankami. Vendar pa Sodišče zavrača pritožnikov argument, da bi morala biti svoboda izražanja zagovornika neomejena." (točka 49)

¹⁰ Da iz profesionalne etike odvetništva nedvomno izhaja, da odvetnikova svoboda govora ni neomejena in da ima odvetnik kot del pravosodja posebno vlogo in odgovornost pri vzpostavljanju zaupanja v sodstvo in spoštovanja sodstva, je Ustavno sodišče poudarilo že v 12. točki obrazložitve odločbe št. U-I-145/03.

¹¹ Primerjaj s sodbo ESČP v zadevi Nikula proti Finski: "Medtem ko so zagotovo tudi odvetniki upravičeni, da javno komentirajo delovanje sodnega sistema, pa ne sme njihova kritika prestopiti določenih meja. V tej zvezi je treba upoštevati potrebo, da se najde pravo ravnotežje med različnimi interesi, in sicer med pravico javnosti do informacij o vprašanjih, ki izvirajo iz sodnih odločitev, zahtevami po ustreznem delovanju sodnega sistema in dostojanstvom pravniškega poklica." (točka 46)

¹² Sodba ESČP v zadevi Worm proti Avstriji z dne 29. 8. 1997 (točka 40).

omogoča obrambo ugleda sodišč tedaj, ko se s slabšalnimi vrednostnimi sodbami ter s posplošenimi, z vidika obrambe pravic v konkretni zadevi pa tudi nepotrebnimi, napadi na delo sodišča vnaša nezaupanje v delo sodišč.

B. – II.

13. Pritožnik je izjave, navedene v 1. točki obrazložitve te odločbe, izrekel pri obrambi obdolženca, ki je bil obtožen kaznivega dejanja umora, za katerega je zagrožena kazen tridesetih let zapor. Izjave so bile vrednostne sodbe o izvedencih, ki sta kot stalna zaprisežena sodna izvedenca podala izvedenski mnenji v kazenskem postopku. Na podlagi 248. člena ZKP se izvedenstvo odredi, kadar je treba za ugotovitev ali presojo kakšnega pomembnega dejstva dobiti izvid in mnenje nekoga, ki ima potrebno strokovno znanje. Kot je poudarilo Ustavno sodišče že v odločbi št. U-I-132/95 z dne 8. 1. 1998 (Uradni list RS, št. 11/98 in OdlUS VII, 1), izvedenstvo ni le dokaz, tj. izvor spoznavanja relevantnih dejstev, ampak je izvedenec pomočnik sodišča pri izvrševanju njegove funkcije. Od tod tudi zahteva po njegovi nepristranskosti, saj sicer stranki v kazenskem postopku ne bi bili v enakopravnem položaju. Glede na položaj, ki ga ima sodni izvedenec kot pomočnik sodišča pri izvrševanju njegove funkcije, mora biti njegova avtoriteta varovana enako kot avtoriteta sodstva. To je ustavno dopusten cilj, zaradi katerega je bilo mogoče omejiti pritožnikovo pravico do svobode izražanja. Zato ni mogoče sprejeti pritožnikovih trditev, da bi bil položaj, če bi izrekal žaljive trditve zoper sodišče, drugačen od položaja, ko so trditve usmerjene zoper sodnega izvedenca.¹³

14. Ocena sodišč, da je pritožnik o sodnih izvedencih izrekel žaljive vrednostne ocene, je obrazložena in ni nerazumna. Ni šlo le za ostro kritiko izvedenskih mnenj, temveč so žaljive ocene pomenile osebno diskvalifikacijo izvedencev kot strokovnjakov.¹⁴ Izrečene žaljive ocene so onkraj razumne argumentacije, s katero bi zagovornik lahko utemeljeval dokazni predlog po postavitvi še novih sodnih izvedencev. Zato ni mogoče sprejeti tega, da so takšne ocene lahko upravičene v funkciji zagotavljanja obdolženčeve pravice do obrambe iz 29. člena Ustave. Žaljiva vrednostna ocena izvedenca kot osebe, ki je poklicana dati strokovno mnenje, bi lahko nasprotno celo ogrozila pošteno sojenje v kazenskem postopku.¹⁵ Kot je

¹³ ESČP je celo glede položaja javnih uslužbencev odločilo, da morajo uživati javno zaupanje pri izvrševanju svojih dolžnosti in da je zato lahko nujno, da se jih zavaruje pred agresivnimi verbalnimi napadi nanje med samim izvrševanjem dolžnosti. V zadevi Janowski proti Poljski, sodba z dne 21. 1. 1999, je ESČP navedlo: "Še več, javni uslužbenci morajo uživati zaupanje javnosti brez nedovoljenih motenj, da lahko uspešno izvršujejo svoje naloge in zato se lahko izkaže za potrebno, da se jih med izvrševanjem nalog zaščiti pred žaljivimi in nasilnimi verbalnimi napadi." (točka 33) ESČP je presojalo primer žalitve občinskih redarjev pri izvrševanju njihovih dolžnosti; na to odločitev se ESČP sklicuje tudi v sodbi v zadevi Nikula proti Finski.

¹⁴ V zadevi Nikula proti Finski pa je šlo za drugačen primer, ko je odvetnica sicer neprimerno kritiko omejila zgolj na tožilčevo obnašanje v zadevnem postopku zoper njeno stranko in ne splošno na njegove strokovne ali druge kvalitete. Prav to okoliščino je ESČP poudarilo kot odločilno: "Čeprav so bili nekateri izrazi neprimerni, je bila njena kritika omejena na T.-jevo opravljanje tožilskih nalog v postopku zoper pritožnično stranko in ne na T.-jeve splošne strokovne ali druge kvalitete. V tem okviru je T. moral tolerirati zelo resno kritiko pritožnice, ki je bila v vlogi zagovornice." (točka 51)

¹⁵ Izvedenec, ki je izpostavljen žalitvam, bi se lahko odzval celo tako, da bi bil zaradi tega, da bi se izognil bodočim žalitvam, naklonjen odvetnikovi stranki, zaradi česar bi bil pristranski; lahko bi se odzval tudi tako, da bi bil (kar je v kazenskem postopku še huje) zaradi tega še bolj nenaklonjen odvetnikovi stranki, s čimer bi bil ne le pristranski, temveč bi bilo to dejansko tudi v škodo obdolženčevi pravici do obrambe.

Ustavno sodišče poudarilo že v odločbi št. U-I-145/03, je izjemnega pomena, ko gre za izjavljanje odvetnika, da stranke v postopku spoznajo, da žaljiva ostrina nastopa pred sodiščem ni dokaz kakovostnega zastopanja odvetnika. Enako tudi kakovostna obramba zagovornika ne more temeljiti na izrekanju žaljivih vrednostnih ocen, ki zaničujejo izvedenca, namesto da bi bila usmerjena v argumentirano razumno kritiko njihovega mnenja, podanega v konkretnem postopku. Zato ni mogoče očitati sodiščem, da bi morala v okviru meja tolerance dopuščati tudi žalitve, za katere sta sodišči utemeljeno ocenili, da pomenijo zaničevanje sodnih izvedencev kot strokovnih pomočnikov sodišča. Zato poseg v pritožnikovo pravico do svobode izražanja, ki jo je sodišče naredilo s kaznovanjem odvetnika z denarno kaznijo zaradi izrečenih žalitev, ni nesorazmeren.

15. Pritožnik meni, da ni bila naloga sodišča, da zavaruje čast in dobro ime izvedencev, saj sta imela izvedenca na voljo vložitev zasebne tožbe za kaznivo dejanje po 169. členu KZ. Pri tem hkrati utemeljuje, zakaj naj bi bila tudi v primeru morebitne vložene takšne tožbe izključena protipravnost njegovega ravnanja, ker naj bi bilo dejanje storjeno v obrambi pravic stranke in ker naj pri tem ne bi imel zaničljivega namena. Ustavnemu sodišču se ni bilo treba ukvarjati z vprašanjem, ali je pritožnik s podajanjem navedenih izjav uresničil zakonske znake kaznivega dejanja iz 169. člena KZ, saj to ni bilo predmet izpodbijanih sodnih odločb in s tem tudi ne more biti predmet te ustavne pritožbe. Za to ustavno pritožbo bi bile lahko upoštevne le navedbe o tem, da ga sodišči ne bi smeli kaznovati, ker naj bi vložitev zasebne tožbe za navedeno kaznivo dejanje pomenila blažji poseg v njegovo pravico do svobode izražanja kot kaznovanje zaradi žaljivih izjav. Vendar so te navedbe neutemeljene. Ustavno sodišče je že v odločbi št. U-I-145/03 poudarilo, da možnost samostojnega kazenskopravnega varstva ni ustrezen nadomestek in ne more služiti namenu, zaradi katerega je zakonodajalec uzakonil možnost kaznovanja zaradi žaljivih vlog. Tudi na tem mestu Ustavno sodišče ponovno opozarja, da varstvo, ki ga je zakonodajalec opredelil v prvem odstavku 78. člena ZKP, ni namenjeno varstvu konkretnih izvedencev, temveč gre za varovanje ugleda in avtoritete sodstva v celoti. Zakaj je sestavni del te varovane dobrine tudi ugled in avtoriteta sodnih izvedencev kot nepristranskih pomočnikov sodišča, pa je bilo pojasnjeno že v 13. točki obrazložitve te odločbe.

16. Iz navedenega je razvidno, da sodišči z izpodbijanima sodnima odločbama nista nedopustno in prekomerno posegli v pravico pritožnika iz prvega odstavka 39. člena Ustave. Zato je ustavna pritožba neutemeljena in jo je Ustavno sodišče zavrnilo.

C.

17. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – ur. p. b. – ZUstS) v sestavi: predsednik Jože Tratnik ter sodnice in sodniki mag. Marta Klampfer, mag. Marija Krisper Kramberger, mag. Miroslav Mozetič, Jasna Pogačar, dr. Ciril Ribičič in Jan Zobec. Sodnik dr. Mitja Deisinger je bil pri odločanju v tej zadevi izločen. Odločbo je sprejelo s

šestimi glasovi proti enemu. Proti je glasoval sodnik Ribičič, ki je dal odklonilno ločeno mnenje. Sodnik Zobec je dal pritrdilno ločeno mnenje.

Jože Tratnik
Predsednik